

ПРОБЛЕМИ ТА ПОТРЕБИ ПАЦІЄНТІВ ІЗ ТРАВМАМИ ВІД ВОГНЕПАЛЬНИХ ПОРАНЕНЬ (ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНКЕТУВАННЯ)

Остап Музика, Ольга Бас

*Львівський державний університет фізичної культури
імені Івана Боберського, м. Львів, Україна*

Актуальність дослідження. Проблема реабілітації учасників бойових дій є особливо актуальною сьогодні, коли продовжується антитерористична операція (АТО; Операція Об'єднаних Сил) Збройних сил України на території східних регіонів. Поранення кінцівок переважали в усіх військових конфліктах, оскільки – одна з найменш захищених ділянок. Вони становлять у середньому 64% від усіх поранень [4]. Лікування та реабілітація військовослужбовців, що отримали вогнепальні поранення кінцівок, є однією з головних проблем військово-польової хірургії, залишаються актуальними як для військової медичної служби Збройних сил, так і для національної системи охорони здоров'я. Травматична хвороба, яка розвивається у відповідь на сучасну бойову травму, зазвичай характеризується тривалим і складним перебігом з високою смертністю або інвалідизацією [2]. Отож важливим є власне відновлення функцій кінцівок засобами та методами фізичної терапії. Для проведення фізичної терапії необхідно визначити стан та потреби військовослужбовців із вогнепальними пораненнями кінцівок, що дасть можливість дібрати відповідні засоби і методи реабілітації вказаних осіб.

Мета дослідження – Визначити проблеми, порушення та потреби пацієнтів із вогнепальними травмами кінцівок.

Методи та організація дослідження: анкетування, спостереження. Дослідження проведено на базі Військово-медичного клінічного центру Західного регіону, опитано дванадцять пацієнтів, які отримали вогнепальні поранення кінцівок та проходили курс реабілітації, віком від 19 до 32 років.

Аналіз отриманих даних. За результатами анкетування, у семи респондентів (58,4%) були вогнепальні поранення верхніх кінцівок, у п'яти (41,6%) – нижніх. Аналізуючи часові характеристики отриманих травм, виявлено, що після травми минуло від 1 до 3 місяців у 33,3% опитаних, від 3 до 6 місяців у 25%, та від 6 до 8 місяців у 41,6% опитаних відповідно.

Основними скаргами респондентів, були такі: біль (75%), тривалий процес одужання (33,3%), неможливість повернення до військової служби (16,6%), неможливість використання травмованої кінцівки у побуті (41,6%) тощо.

Вогнепальні ураження супроводжує значний больовий синдром, зокрема, серед усіх опитаних дев'ять (75%) скаржилося на частий сильний біль, три респонденти (25%) біль характеризували як легкий, що межує з дискомфортом, 66,6% респондентів зазначили, що приймають знеболювальні.

Аналізуючи рухові порушення, виявлено, що усі опитані страждають від наявності контрактур. Зокрема, виявлено обмеження в ліктьовому та промене-зап'ястковому суглобах (10 і менше градусів) у семи пацієнтів, обмеження у плечовому, кульшовому, колінному та надп'ястковомілковому суглобах (10 і більше градусів) у п'яти пацієнтів відповідно.

Ураховуючи те, що контрактури провокують погіршення рухливості, проблеми з переміщенням та самообслуговуванням, ми хотіли дізнатися, чи респонденти використовують технічні засоби. Отож серед опитаних використання додаткових технічних засобів потребують 100% з травмою нижніх кінцівок і 14,2% з травмою верхніх (ортез-лонгета для променево-зап'ясткового суглоба). Зважаючи на важкість ушкодження, травмовані зіткнулись із проблемою не достатнього рівня самостійності, особливо гострою вона була при травмах верхніх кінцівок. Респондентам довелося використовувати здорову руку у нетипових для неї справах: тим, хто краще володіє правою рукою – навчатися письма, гоління тощо – лівою рукою, шульгам – навпаки. Однак більшість опитаних легко можуть упоратися зі щоденними гігієнічними процедурами (91,6%), лише один (8,3%) вказав на незначні труднощі (через наявність болю, ушкодження м'язів та нервів тощо, що створювало труднощі в одяганні, харчуванні, гігієнічних процедурах. Ураховуючи обмеження у самостійному переміщенні, при опитуванні лише один респондент вказав, що йому потрібна допомога в пересуванні (8,3%), ніхто з опитаних не потребує супроводу, допомоги або навчання родичів допомоги та догляду за ними.

Процес фізичної терапії важкотравмованих пацієнтів потребує доброї мотивації, тому ми аналізували психоемоційний стан пацієнтів, зокрема, 75% респондентів почуваються мотивованими та позитивно оцінюють свій стан, 25% – дещо пригніченими та демотивованими, що потрібно враховувати при плануванні та впровадженні реабілітаційних втручань.

Висновок. Виявлено основні потреби та проблеми військовослужбовців із вогнепальним пораненням, що допоможе спланувати процес обстеження

та реабілітації. При плануванні реабілітаційної програми доцільно враховувати такі чинники: місце ураження, наявність контрактур, наявність болю і його причини, рівень м'язової сили, добір допоміжних засобів та психоемоційний стан пацієнта. Перспективою подальших досліджень є розроблення алгоритмів реабілітаційного обстеження та втручання, аналізування фізичного та функціонального стану пацієнтів із вогнепальним пораненням.

Список використаних джерел

1. Stud.com.ua. Анкетування [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://stud.com.ua/63579/marketing/anketuvannya>.
2. Актуальні питання фізичної терапії при вогнепальних ушкодженнях діафізу плеча [Електронний ресурс] / С. Калмиков, Ю. Калмикова // Slobozans'kij naukovo-sportivnij visnik. – 2018. – Режим доступу: <http://oaji.net/articles/2017/755-1520240775.pdf>.
3. Вимоги до організації і проведення спостереження [Електронний ресурс] // Studies.in.ua. – 2016. – Режим доступу: <http://studies.in.ua/mpd-ekzamen/3136-vimogi-do-organizaciyi-provedennya-sposterezhennya.html>.
4. Медична та фізична терапія при бойових ушкодженнях на етапах відновного лікування / [Б. А. Пустовойт, С. А. Калмиков, Ю. С. Калмикова та ін.]. – Харків : Планета-прінт, 2019. – 304 с.